

(Данас 29.10. 2010)

Крајем 2008, пошто се осетила сва силина ударца финансијске кризе, државе света поделиле су се у две групе - на оне чији су лидери решили да се изборе с њеним последицама и на Кину. Само су Кинези озбиљно схватили тврдњу Милтона Фридмана и Џона Мејнарда Кејнса да када сте суочени с могућношћу депресије, прву ствар коју треба да урадите јесте да ангажујете владу да стратешки интервенише на финансијским тржиштима и тржиштима производа у циљу одржања протока нагомилане потражње.

Онда су се државе које су се бориле с последицама кризе почетком 2010. поделиле у две групе - на оне у којима углед владе није био пољуљан, те су наставиле да се боре и на оне попут Грчке и Ирске у којима је углед владе пољуљан, те нису имале избора него да уведу мере штедње и покушају да поврате фискално поверење.

Данас је на помолу нова подела, овог пута међу државама које се и даље боре с кризом и на Велику Британију. Иако је углед британске владе још непољуљан, администрација премијера Дејвида Камерона ускоро ће започети до спроводи у континуитету досад највеће мере штедње. Ради се о плану да се смањи буџетски дефицит Владе за девет одсто бруто домаћег производа (БДП) током следеће четири године.

Кина се досад најбоље бори с финансијском кризом. Државе које покушавају да се изборе с последицама рецесије заостају за њом. А најгоре су оне државе у којима је пољуљано поверење у владу, те је она приморана на мере штедње.

Питање које се сада поставља јесте да ли ће се Британија, где поверење у владу није пољуљано и где мере штедње нису ствар морања него ствар избора, придружити осталим земљама на дну и послужити као ужасан знак упозорења?

Камеронова влада тврдила је да ће њена политика резултирати економским растом тако што ће доћи Вила поверења која ће знатно смањити дугорочне каматне стопе и

произвести огроман пораст у потрошњи приватних инвестиција. Међутим, сада је одустала од те тврдње у корист поруке да ће доћи до катастрофе уколико не успе да спроведе мере штедње. Како је министар финансија Џорџ Озборн рекао: „Стварање буџета за хитне случајеве у јуну био је тренутак када је обновљен фискални кредибилитет. Наше тржишне каматне стопе готово су рекордно ниске. Потврђен је кредитни рејтинг наше земље. А ММФ, који је претходно издавао упозорења, сада наш буџет назива ‘кључним’. Сада морамо да спроведемо неке од значајних одлука, које изискује буџет. Уколико бисмо сада устукнули и одустали од наших планова, кренули бисмо путем ка економској пропасти“.

Међутим, уколико питате владине присталице зашто не постоји алтернатива за огромна смањења владиних трошкова и повећања пореза, одају утисак да су збуњени и дају нејасне одговоре. Или можда само понављају једно те исто без много размишљања.

Шта је толико лоше у томе да се и даље праве огромни буџетски дефицити док не дође до трајног економског опоравка? Јесте да ће дуг бити већи и да ће камата на тај дуг морати да се плати, али британска влада сада може да узме зајам по изузетно повољним условима. Када су каматне стопе ниске, а ви можете да узмете зајам по повољним условима, тржиште вам сугерише да у садашњости форсирасте владину потрошњу, а да порезе одложите за будућност.

Заговорници мере штедње на то одговарају тврдњом да постоји могућност да се пољуља поверење у владин буџет, те би влада морала да исплати дуг по неповољним условима. Што је још горе, влада можда неће моћи уопште да исплати дуг, те би онда морала да смањи потрошњу и значајно подигне порезе. Међутим, британска влада управо то сада чини. Како је могућност да би влада могла да буде приморана на радикалну фискалну консолидацију аргумент за хитно предузимање тог корака без принуде и пре него што је дошло до трајног опоравка?

Чињеница је да је седамдесетих година прошлог века уништено поверење у буџет британске владе, због чега је била принуђена да узме зајам од ММФ да би смањење потрошње и повећање пореза могло да буде постепено а не нагло. Управо су из тог разлога Кејнс и Хари Декстер Вајт основали ММФ. Програм ММФ враћа поверење у фискалну способност влада којима тржишта не верују. Узимање зајмова омогућава да се благовремено спроведу неопходна средњорочна и дугорочна смањења потрошње и повећања пореза.

Понижење Велике Британије

Пише: Џеј Бредфорд Делонг
недеља, 31 октобар 2010 07:06

Зашто је понижавајуће узети зајам од сопствених грађана? Као што је Озборну познато, Британци су вољни да дају зајам својој влади под далеко повољнијим условима него ММФ. А уколико постоје забринутости да ће се британски народ можда предомислити, принчеви од Волстрита или барони Канари Ворфа или министар финансија САД, Тим Гајтнер сигурно би били вољни да продају уговоре о финансијским дериватима у циљу заштите Британије од опасности у вези с девизним курсом током следећих неколико година.

Узети зајам од сопственог народа нарочито није понижавајуће ако је ваша економија у депресији, ако су каматне стопе по којима можете узето зајам рекордно ниске и ако постоје сви аргументи да се сада троши, а опорезује касније. Понижавајуће је, међутим, да влада преполови пола милиона радних места у јавном сектору и да проузрокује затварање још пола милиона радних места у приватном сектору.

(Аутор је професор економије на Берклију. Био је асистент у Министарству финансија САД током председничког мандата Била Клинтона)